

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» — відповідність часу!

ЮРИДИЧНА КЛІНІКА «PRO BONO»

ІГСН НТУ «ДП»

безоплатна правнича допомога

консультація надається студентами III-V курсів
денної форми навчання під керівництвом
викладачів – кураторів – практикуючих юристів

ПРОЦЕДУРА НАДАННЯ СТАТУСУ ДИТИНИ, ЯКА ПОСТРАЖДАЛА ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

Дата: 13.05.24р.

Дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, - це дитина, яка отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального або психологічного насильства, була викрадена чи незаконно вивезена за межі України, залучена до військових формувань або незаконно утримувалася, включаючи перебування в полоні (*стаття 1 Закону України "Про охорону дитинства"*).

Держава вживає всіх необхідних заходів для захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій та збройних конфліктів, а також тих, хто постраждав внаслідок цих подій. Це включає догляд за дітьми та возз'єднання їх з сім'ями, зокрема розшук, звільнення з полону та повернення до України дітей, незаконно вивезених за кордон. Якщо вік особи не визначений, але є підстави вважати її дитиною, їй надається відповідний захист до встановлення віку.

Усі дії держави щодо захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій та збройних конфліктів, здійснюються відповідно до норм міжнародного гуманітарного права. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в першу чергу відселяють дітей, які опинилися чи можуть опинитися в зоні воєнних дій або збройних конфліктів, до безпечних районів разом з батьками, законними представниками або, за їхньою згодою, без супроводження чи з іншими особами.

У разі переміщення дітей, включаючи евакуацію за кордон під час надзвичайного або воєнного стану в Україні, керівники відповідних закладів, уповноважені працівники або інші призначені особи є законними представниками таких дітей до їх повернення в Україну або возз'єднання з сім'єю.

Держава через свої центральні органи виконавчої влади сприяє возз'єднанню дитини з сім'єю, встановленню місцезнаходження членів сім'ї, пошуку дитини, створює умови для реабілітації та соціальної реінтеграції дітей, постраждалих внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів (*стаття 301 Закону України "Про охорону дитинства"*).

Статус надається органом опіки та піклування за місцем проживання/перебування дитини, як внутрішньо переміщеної особи, або за місцем звернення, якщо місце проживання не задеклароване/не зареєстроване або знаходиться на території, де ведуться бойові дії або яка тимчасово окупована Російською Федерацією. **Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, визначається Кабінетом Міністрів України.**

Хто має право на отримання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

Згідно з пунктом 3 Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, затвердженого *постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 268*, право на отримання статусу має дитина або особа, яка на момент воєнних дій, збройних конфліктів чи агресії Російської Федерації не досягла 18 років, і яка:

- Отримала поранення, контузію, каліцтво;
- Зазнала фізичного, сексуального чи психологічного насильства;
- Була викрадена або незаконно вивезена за межі України;
- Залучалася до участі у воєнізованих або збройних формуваннях;
- Незаконно утримувалася, включаючи перебування в полоні.

Наслідками воєнних дій і збройних конфліктів для дитини можуть бути одна або кілька з перелічених обставин. Під час надання статусу визначається обставина, яка мала найбільший негативний вплив на здоров'я та розвиток дитини.

Куди звертатися

Статус надається органом опіки та піклування за місцем реєстрації проживання/перебування дитини як внутрішньо переміщеної особи, або за місцем проживання/перебування дитини в населеному пункті, де здійснювалася антитерористична операція і заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, або за місцем виявлення такої дитини місцевими органами виконавчої влади та/або органами місцевого самоврядування (пункт 5 Порядку).

Хто може звернутися

Для надання статусу законний представник дитини або, якщо дитина переміщується без супроводу батьків або осіб, які їх замінюють, її родичі (баба, дід, прабаба, прадід, тітка, дядько, повнолітні брат або сестра), вітчим, мачуха, представник органу опіки та піклування подають до служби у справах дітей необхідні документи (пункт 6 Порядку).

Дитина, якій виповнилося 14 років, має право самостійно звернутися до служби у справах дітей та подати документи. Якщо дитина, яка має право на отримання статусу, залишилася без батьківського піклування, а догляд за нею тимчасово здійснюється родичами або іншими особами (сусідами, знайомими), документи готуються службою у справах дітей за місцем виявлення такої дитини.

Перелік необхідних документів

- заява про надання статусу;
- згода на обробку персональних даних відповідно до Закону України "Про захист персональних даних";
- засвідчені в установленому порядку копії таких документів:
 - свідоцтва про народження дитини або іншого документа, що посвідчує особу дитини;
 - документа, що посвідчує особу заявника;
 - документа, що підтверджує повноваження законного представника дитини (у разі коли дитина постійно проживає/перебуває у закладі охорони здоров'я, закладі освіти або іншому дитячому закладі, - документа, що підтверджує факт перебування дитини в такому закладі) або родинні стосунки між дитиною та заявником;
 - довідки про взяття дитини на облік як внутрішньо переміщеної особи (у разі наявності);
 - паспорта громадянина України, виготовленого у формі книжечки (у разі наявності);
 - паспорта громадянина України або паспорта громадянина України для виїзду за кордон у формі е-паспорта або е-паспорта для виїзду за кордон (у разі наявності);
 - витягу з реєстру територіальної громади (у разі наявності).

У разі відсутності відомостей про задеклароване/зарєєстроване місце проживання/перебування дитини або документів, зазначених в абзацах другому - п'ятому цього пункту, доказами підтвердження її місця проживання/перебування на території, де ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованій Російською Федерацією, можуть бути відомості, які містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, або документи про право власності батьків або дитини на рухоме чи нерухоме майно, або свідоцтво про базову загальну середню освіту, атестат про повну загальну середню освіту, документ про професійно-технічну освіту, табель успішності, учнівський квиток, медичні документи, або свідоцтво про народження дитини.

Заява про надання статусу реєструється в журналі обліку таких заяв, що ведеться за формою, затвердженою Мінсоцполітики. За результатами розгляду заяви робиться відповідна відмітка: надано статус / відмовлено в наданні статусу.

Якщо дитина отримала поранення, контузію, каліцтво, додатково подаються виписки з медичної картки дитини або консультаційного висновку спеціаліста, видані після медичного обстеження та лікування дитини в закладах охорони здоров'я та науково-дослідних установах, визначених Міністерством охорони здоров'я України, із зазначенням діагнозу згідно з Міжнародною класифікацією хвороб та споріднених проблем здоров'я десятого перегляду, отриманих у період здійснення антитерористичної операції і заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

За обставин, передбачених у підпунктах 2-5 пункту 3 Порядку, також подаються копії:

- заяви про вчинення щодо дитини кримінального правопорушення або про залучення дитини до провадження як потерпілої, зарєєстрованої у відповідних правоохоронних органах;
- витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань про відкриття кримінального провадження (незалежно від результатів досудового розслідування) за заявою про вчинення злочину щодо дитини в зоні воєнних дій та збройних конфліктів;
- висновку експерта за результатами судової експертизи (за наявності), проведеної в ході досудового розслідування, яка встановила факти фізичного, сексуального насильства щодо дитини внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Якщо дитина зазнала психологічного насильства, додатково подаються:

- висновок оцінки потреб сім'ї (особи) у соціальних послугах, підготовлений центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за формою, затвердженою Мінсоцполітики. До оцінювання потреб сім'ї (особи) може бути залучений психолог/практичний психолог, психотерапевт, психіатр, що працює в іншому закладі, установі, організації. На основі висновку оцінки потреб сім'ї (особи) дитина направляється до відповідного закладу/організації для реабілітації та отримання соціальних послуг;
- копія посвідчення з написом "Посвідчення члена сім'ї загиблого", якщо дитина отримала статус відповідно до Порядку надання статусу особи, на яку поширюється чинність Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";
- копія свідоцтва про смерть та копія документа, що підтверджує загибель особи в населеному пункті, де здійснювалася антитерористична операція, заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, або копія документа, що підтверджує смерть особи внаслідок поранення, контузії, каліцтва, отриманих у зазначеному населеному пункті, у разі загибелі батьків дитини або одного з них з числа цивільних осіб.

)Усі документи надаються в двох примірниках.

У разі відсутності документів, зазначених у пункті 6 Порядку, Міністерство соціальної політики України надає про таку дитину інформацію з банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів.

Рішення про надання або відмову в наданні статусу та їх оскарження

Рішення про надання або відмову в наданні статусу приймається органом опіки та піклування на підставі документів, зазначених у пункті 6 Порядку, протягом 30 календарних днів з дати реєстрації заяви про надання статусу.

У рішенні зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, серія та номер свідоцтва про народження/паспорта, адреса місця проживання/перебування дитини, обставини, за яких вона постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, документи, що підтверджують ці обставини, а також дата і номер протоколу засідання комісії з питань захисту прав дитини.

Рішення про відмову в наданні статусу приймається у разі відсутності одного з документів (крім випадку, визначеного у пункті 8 Порядку) і може бути оскаржене в суді. Інформація про дитину, якій надано статус, вноситься до банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів.

Підстави для скасування статусу

Підставою для прийняття рішення органу опіки та піклування про скасування статусу є встановлення недостовірних відомостей у поданих документах або непідтвердження обставин, передбачених у підпунктах 1-5 пункту 3 Порядку, в ході досудового розслідування або судового розгляду.

Рішення про скасування статусу може бути оскаржено в суді.

Досягнення повноліття не є підставою для скасування статусу.

Соціальний захист дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

Діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, мають право на забезпечення безкоштовним харчуванням у закладах освіти (частина десята статті 7 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб") та у закладах дошкільної освіти (частина третя статті 33 Закону України "Про дошкільну освіту").

Крім того, діти з числа тих, хто постраждав внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, і зареєстровані як внутрішньо переміщені особи, мають право на всі гарантії та пільги, передбачені законодавством, зокрема:

- Влаштування в освітні заклади: діти мають право на влаштування у дошкільні та загальноосвітні заклади державної та комунальної форми власності.
- Безкоштовне харчування: забезпечення безкоштовним харчуванням у закладах освіти.
- Державна підтримка освіти: цільова підтримка для здобуття професійної (професійно-технічної) та вищої освіти у вигляді повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів; пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти; соціальної стипендії; безоплатного забезпечення підручниками; безоплатного доступу до мережі Інтернет та систем баз даних у державних та комунальних закладах освіти; безоплатного проживання в гуртожитку; інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України.
- Пільгове оздоровлення: пільгове оздоровлення та відпочинок.
- Медичне забезпечення: забезпечення лікарськими засобами у випадках та порядку, визначених законодавством; надання необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я.

- Забезпечення харчуванням: дітям грудного віку та дітям раннього віку забезпечення дитячим харчуванням.
- Соціальний квартирний облік: діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які досягли 16 років і перебувають на обліку внутрішньо переміщених осіб, мають право на зарахування до обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і соціального квартирної обліку за місцем їх обліку як внутрішньо переміщених осіб.
- Фінансова підтримка: отримання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам.
- Соціальні послуги: отримання соціальних послуг та соціального супроводження сімей.

Правова позиція щодо умов надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

Віднесення населеного пункту до територій, на яких здійснювалася антитерористична операція, без проведення воєнних дій чи збройних конфліктів, не є достатньою законною підставою для надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Це підтверджується Постановою Касаційного адміністративного суду Верховного Суду від 24 січня 2023 року у справі № 360/3668/18.

Студент – консультант (ПІБ, підпис): Андрій ПРАВОСУДОВИЧ